

Cyflwyniad

Cyflwyniad i gofrestru plaid wleidyddol

Mae'r ddogfen hon ar gyfer pobl sy'n ystyried sefydlu plaid wleidyddol ac am wybod ble i ddechrau.

Cynnwys:

Cyflwyniad i'r Comisiwn

Cofrestrau pleidiau gwleidyddol

Rolau swyddogol o fewn plaid

Cofrestru plaid

Cyfieithiadau a fformatau eraill

I gael gwybodaeth am sut i gael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall, neu mewn print bras neu Braille, cysylltwch â ni:

Ffôn: 020 7271 0500

E-bost: publications@electoralcommission.org.uk

Termau ac ymadroddion a ddefnyddiwn

Rydym yn defnyddio '**rhaid**' wrth gyfeirio at ofyniad cyfreithiol neu reoliadol penodol. Rydym yn defnyddio '**dylai**' ar gyfer eitemau sydd yn arfer da gofynnol yn ein barn ni, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol.

Nid oes rhaid i chi ddilyn y canllawiau hyn, ond os gwnewch hynny, byddwch fel arfer yn gwneud digon i gydymffurfio â'r gyfraith.

Ein dull gorfodi

Mae'r Comisiwn yn rheoleiddio arian a gwariant gwleidyddol. Rydym yn ymrwymedig i roi dealltwriaeth glir i'r rheini a reoleiddiwn o'u rhwymedigaethau rheoliadol drwy ein dogfennau canllaw a'n gwasanaeth cynghori.

Lle bynnag y bo'n bosibl, rydym yn defnyddio cyngor a chanllawiau yn rhagweithiol er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth ac rydym yn rheoleiddio mewn ffordd sy'n effeithiol, yn gymesur ac yn deg.

Os nad ydych yn cydymffurfio â gofynion cyfreithiol neu reoliadol, gallwch chi neu eich sefydliad fod yn destun sancsiynau sifil neu droseddol. [Dysgwch fwy am ein dull o orfodi.](#)

Cyflwyniad i gofrestru plaid wleidyddol

Mae'r ddogfen hon yn esbonio:

Pam a sut i gofrestru plaid wleidyddol, y rheolau sylfaenol fydd angen i chi eu dilyn a ble i ddod o hyd i fwy o wybodaeth.

Mae'r ddogfen yn cwmpasu:

- Cyflwyniad i'r Comisiwn Etholiadol
- Cofrestrau pleidiau gwleidyddol
- Rolau swyddogol o fewn plaid neu grŵp
- Pwy all gofrestru â ni
- Strwythur eich plaid
- Dewis enw, disgrifiad ac arwyddlun plaid
- Gofynion a chyfrifoldebau o ran adroddiadau ariannol
- Beth nesaf?

Dogfennau cysylltiedig

[Trosolwg o enwau, disgrifiadau ac arwyddluniau](#)

[Trosolwg o gynnal manylion plaid](#)

[Proses ar gyfer cofrestru plaid wleidyddol](#)

[CPE Ar-lein: Dechrau arni](#)

[Cyflwyniad i fod yn drysorydd plaid](#)

Mae ein holl ganllawiau ar [ein gwefan](#).

Crynodeb

Os ydych yn ystyried sefydlu plaid wleidyddol, efallai y bydd angen i chi gofrestru â ni. Os byddwch yn gwneud hynny, mae rheolau y bydd angen i chi eu dilyn.

Mae'r ddogfen hon yn esbonio pam y dylech gofrestru â ni a sut y dylech wneud hynny, yn amlinellu'r rheolau sylfaenol y bydd angen i chi eu dilyn ac yn rhoi gwybod i chi ble y gallwch ddod o hyd i ragor o wybodaeth.

Mae pleidiau gwleidyddol ac ymgyrchwyr yn hollbwysig ar gyfer democratiaeth iach ac rydym yn annog cyfranogiad.

Cyflwyniad

Y Comisiwn Etholiadol – pwy ym ni

Ry'n ni'n gorff annibynnol a sefydlwyd gan Senedd y DU. Ein hamcan yw hygredd a hyder y cyhoedd yn y broses etholiadol. Mae'r Comisiwn Etholiadol yn:

- cofrestru pleidiau gwleidyddol a rheoleiddio cydymffurfiaeth pleidiau o dan dan Ddeddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 (PPERA)
- cynnal y cofrestrau o bleidiau gwleidyddol ym Mhrydain Fawr a Gogledd Iwerddon
- gosod safonau ar gyfer cofrestru etholiadol a chynnal etholiadau, ac adrodd pa mor dda y gwneir hyn
- cynnal unrhyw refferenda a gynhleir yn unol â PPERA
- cyhoeddi manylion o ble mae pleidiau ac ymgyrchwyr etholiadol eraill yn cael eu harian a sut maent yn ei wario
- sicrhau bod pobl yn deall ac yn dilyn y rheolau ar gyllid pleidiau ac etholiadau
- sicrhau bod pobl yn deall ei bod hi'n bwysig cofrestru i bleidleisio, a gwybod sut i bleidleisio

Pam cofrestru?

Nid yw'n orfodol i gofrestru plaid wleidyddol a dim ond os ydych yn bwriadu ymladd etholiadau y gallwch wneud cais i gofrestru plaid. Gall ymgeiswyr annibynnol sefyll mewn etholiadol heb i blaid gael ei chofrestru.

Prif fantais cofrestru yw y gall enw, disgrifiad ac arwyddlun eich plaid ymddangos ar y papurau pleidleisio. Rydym yn defnyddio'r term '**marciau adnabod**' wrth gyfeirio at enwau, disgrifiadau ac arwyddluniau.

Mae'r rheolau ar gyfer pob etholiad yn nodi pa farciau adnabod all ymddangos ar bapurau pleidleisio. Dylech holi eich swyddog canlyniadau lleol i gadarnhau'r hyn y gallwch ac na allwch ei ddefnyddio ar gyfer pob etholiad.

Rhaid i blaid wleidyddol gofrestredig gydymffurfio â'r rheoliadau a'r cyfrifoldebau a nodir yn PPERA. Gall methiant i gydymffurfio â PPERA fod yn drosedd a all arwain at erlyniad neu sancsiynau sifil, yn cynnwys dirwy. Ceir rhagor o wybodaeth yn ein [Polisi Gorfodi](#).

Cyn penderfynu gwneud cais i gofrestru plaid wleidyddol, dylech sicrhau eich bod yn darllen ein [canllawiau ar gyfer trysorwyr](#) pleidiau er mwyn cael dealltwriaeth o rwymedigaethau plaid wleidyddol gofrestredig i lunio adroddiadau ariannol.

A allaf sefyll etholiad os nad wyf yn aelod o blaid?

Gallwch sefyll etholiad os nad ydych yn aelod o blaid drwy sefyll fel ymgeisydd annibynnol. Os felly, gallwch ddefnyddio'r gair Annibynnol' i nodi eich hun ar bapurau pleidleisio, neu beidio â defnyddio disgrifiad.

[Dysgwch fwy am enwebu i sefyll fel ymgeisydd annibynnol.](#)

Etholiadau cynghorau plwyf a chymuned

Mewn etholiadau ar gyfer cynghorau plwyf a chymuned, gall ymgeiswyr annibynnol, yn ôl disgrisiwn y Swyddog Canlyniadau, ddefnyddio disgrifiad nad yw wedi'i gofrestru â ni ar yr amod nad yw'r disgrifiad yn fwy na chwe gair o hyd ac na ellir ei gymysgu â phlaid wleidyddol gofrestredig.

Mathau o bleidiau gwleidyddol

Mae dau fath o blaid wleidyddol gofrestredig a all sefyll etholiad ac enwebu person i sefyll yn enw'r blaid honno, sef:

- **pleidiau gwleidyddol** all sefyll ym mhob etholiad y mae eu cofrestriad yn berthnasol iddynt, un ai ym Mhrydain Fawr neu Gogledd Iwerddon (mae cofrestrau gwahanol yn y ddwy ardal)
- **pleidiau gwleidyddol llai** sydd wedi cofrestru ar y sail eu bod ond yn bwriadu sefyll mewn etholiadau plwyf a/neu gymuned yng Nghymru a Lloegr yn y drefn honno

Pleidiau gwleidyddol cofrestredig

Gall pleidiau gwleidyddol cofrestredig ymladd pob etholiad gan gynnwys

- etholiadau plwyf a chymuned
- etholiadau i awdurdodau lleol
- etholiadau Comisiynwyr yr Heddlu a Throsedd
- etholiadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru
- etholiadau Cynulliad Gogledd Iwerddon
- etholiadau Senedd yr Alban
- etholiadau Senedd y DU

Mae PPERA yn cynnwys nifer o reoliadau a chyfrifoldebau ar bleidiau gwleidyddol cofrestredig. [Darllenwch ein holl ganllawiau i bleidiau.](#)

Gellir cofrestru pleidiau gwleidyddol ar gofrestr Prydain Fawr, cofrestr Gogledd Iwerddon neu'r ddwy. Yn dibynnu ar ba gofrestrau y maent yn ymddangos arnynt, gallant ymladd etholiadau yng Nghymru, Lloegr neu'r Alban (cofrestr Prydain Fawr), neu yng Ngogledd Iwerddon (cofrestr Gogledd Iwerddon) neu ym mhob un o'r uchod pan fyddant yn ymddangos ar y ddwy gofrestr.

Pleidiau llai cofrestredig

Dim ond etholiadau cynghorau cymuned (Cymru) a/neu gynghorau plwyf (Lloegr) y mae pleidiau llai yn eu hymladd. Ni all pleidiau llai ymladd etholiadau yn yr Alban.

Mae'r pleidiau llai wedi eu cofrestru ar gofrestr Prydain Fawr. Ni allwch gofrestru plaid llai yng Ngogledd Iwerddon.

Etholiadau Cyngor plwyf a chymuned

Yng Nghymru a Lloegr gall pleidiau ddewis i sefyll mewn etholiadu cyngor cymuned (Cymru) neu etholiadau cyngor plwyf (Lloegr) yn unig. Os mai dim ond sefyll yn yr etholiadau hyn yw eich bwriad, dylech ystyried cofrestru fe; plaid llai.

O dan PPERA, nid yw pleidiau llai yn gorfod dilyn y rheolaethau ariannol y mae'n ofynnol i bleidiau gwleidyddol cofrestredig gydymffurfio â hwy. Mae gofyn iddynr gyflwyno cadarnhad cofrestru blynyddol i ni yn unig. Mae'r wybodaeth y mae angen iddynt ei chyflwyno wrth gofrestru â ni yn llawer llai manwl.

Gall plaid lai wneud cais i newid ei statws i blaid wleidyddol gofrestredig yn ddiweddarach os hoffai wneud hynny am ffi gwneud cais ychwanegol o £150. Ni ellir ad-dalu'r ffi hon ar gyfer gwneud cais.

Cofrestrau pleidiau gwleidyddol

Mae dwy gofrestr o bleidiau gwleidyddol yn y DU, un ar gyfer Prydain Fawr ac un ar gyfer Gogledd Iwerddon. Rydym yn cynnal y ddwy ohonynt.

Mae'r cofrestrau hyn yn cynnwys manylion pob plaid wleidyddol sydd wedi'i chofrestru i ymladd etholiadau yng Nghymru, Lloegr a'r Alban (cofrestr Prydain Fawr) a Gogledd Iwerddon (cofrestr Gogledd Iwerddon) neu mewn rhai o'r gwledydd hynny.

Dim ond os ydych yn bwriadu ymladd etholiadau ym Mhrydain Fawr a Gogledd Iwerddon y gallwch wneud cais i ymddangos ar y ddwy gofrestr.

Mae plaid sydd wedi ei chofrestru ar gofrestrau Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon yn ddwy blaid gofrestredig ar wahan at ddibenion PPERA.

Rhaid i bleidiau ar gofrestr Prydain Fawr nodi hefyd a ydynt am ymladd etholiadau yng Nghymru, Lloegr a'r Alban, neu mewn rhai o'r gwledydd hynny.

Cofrestru eich plaid

I gofrestru plaid, bydd angen i chi gyflwyno cais i ni. Byddwn yn asesu'r cais hwnnw yn erbyn y profion statudol a nodir yn PPERA. Mae'n bwysig eich bod yn sicrhau bod yr holl wybodaeth a roddwch fel rhan o'ch cais yn gywir. Gall fod yn drosedd os byddwch yn cynnwys gwybodaeth yn eich cais rydych yn gwybod ei bod yn anwir, neu y dylech wybod hynny.

Ni chaiff plaid wleidyddol ei chofrestru'n awtomatig ar ôl cyflwyno cais. Os na fydd cais y plaid yn bodloni'r profion statudol, ni ellir cofrestru'r plaid.

Wrth asesu eich cais, byddwn hefyd yn ystyried dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus.

Chi sy'n gyfrifol am benderfynu ar fanylion eich cais a sicrhau bod eich cais yn cydymffurfio â gofynion PPERA. Hyd nes y gwneir penderfyniad terfynol ar eich cais, ni allwn gadarnhau p'un a fydd yn llwyddiannus. Byddwn yn rhoi gwybod i chi am ein rhesymau os byddwn yn gwrthod eich cais.

Beth sydd ei angen arnaf er mwyn cofrestru plaid wleidyddol?

Gallwch gofrestru ar-lein yn [CPE Ar-lein](#).

Bydd angen i'ch cais ar gyfer plaid newydd gynnwys y canlynol:

- ffurflen gais wedi'i chwblhau
- copi o gyfansoddiad eich plaid
- copi o gynllun ariannol eich plaid a fabwysiadwyd gan y plaid
- ffi gwneud cais o £150 na chaiff ei had-dalu.

Bydd angen i'ch ffurflen gynnwys:

- enw'ch plaid
- disgrifiadau ac arwyddluniau os byddwch yn dewis gwneud cais i gofrestru rhai
- cyfeiriad pencadlys eich plaid a manylion cyswllt
- ble'r ydych yn bwriadu ymladd etholiadau, er enghraifft ym Mhrydain Fawr neu yng Ngogledd Iwerddon

Bydd hefyd angen i chi gwblhau'r datganiadau ar y ffurflen gan swyddogion y blaid sy'n:

- nodi bod y blaid yn bwriadu ymladd etholiadau
- nodi bod gan y blaid brosesau yn eu lle i gydymffurfio â'r rheolau sy'n llywodraethu gweithgareddau etholiadol ac ariannol pleidiau
- Os na allwch wneud cais ar-lein, cysylltwch â ni gan ddefnyddio'r manylion cyswllt ar ddiwedd y ddogfen hon. Byddwn yn trafod ffordd amgen addas i chi wneud cais, er enghraifft drwy'r post.

Bwriad i ymladd etholiadau

Er mwyn cofrestru, rhaid bod plaid yn bwriadu ymladd etholiadau. Er enghraifft, rhaid bod gan y blaid o leiaf un ymgeisydd sy'n ymddangos ar ran y blaid ar bapurau pleidleisio mewn un etholiad o leiaf. Fel rhan o'r cais, efallai y gofynnir i chi beth mae'r blaid wedi'i wneud neu beth y bydd yn ei wneud er mwyn cyflawni ei bwriad i ymladd etholiadau.

Dim ond os bydd yn bwriadu ymladd etholiadau y dylai'r blaid barhau i gael ei chofrestru.

Pa rolau swyddogion sydd eu hangen mewn plaid wleidyddol gofrestredig?

Rhaid i'ch plaid wneud cais i pobl i fod wedi eu cofrestru i rai rolau swyddogol penodol, sef:

- arweinydd y plaid
- trysorydd y plaid - sy'n gyfrifol am sicrhau bod eich plaid yn cydymffurfio â'r rheolau ariannol
- swyddog enwebu - a fydd yn awdurdodi'r defnydd o enw, disgrifiadau ac arwyddluniau'r plaid ar bapurau pleidleisio

Mae'n rhaid i chi gael o leiaf dau swyddog ar gyfer y plaid. Os bydd un person yn cyflawni pob un o'r tair rôl swyddogol, rhaid i chi gofrestru rhywun fel swyddog ychwanegol. Mae'n rhaid i'r swyddog ychwanegol yma gael swydd benodol neu rôl o fewn y plaid.

Ni all yr un person gyflawni rolau'r trysorydd a'r swyddog enwebu oni bai mai nhw yw'r arweinydd hefyd.

Nid oes gofyn i chi benodi trysorydd os ydych yn cofrestru plaid lai. Rhaid i bob swyddog y plaid, gan gynnwys unrhyw rolau swyddogion dewisol os oes gofyn i chi gael un, lofnodi'r ffurflen gais

Swyddogion dewisol plaid

- swyddog ymgyrchu - a fydd yn gyfrifol am sicrhau bod eich plaid yn cydymffurfio â'r rheolau ariannol ar gyfer gwariant yr ymgyrch yn lle'r trysorydd. Ni allant ymgymryd â rôl y trysorydd hefyd
- swyddog ychwanegol – rhaid i chi wneud cais i gael swyddog ychwanegol os yw arweinydd y plaid hefyd yn cyflawni rôl y trysorydd a'r swyddog enwebu

Pa rolau swyddogion sydd eu hangen mewn plaid lai?

Dim ond arweinydd y blaid a swyddog enwebu y mae angen i bleidiau llai eu cofrestru.

Mae'n rhaid i o leiaf ddau unigolyn gyflawni'r rolau hyn. Os bydd un person yn cyflawni'r ddwy rôl swyddogol, rhaid i chi gofrestru rhywun fel swyddog ychwanegol.

Eich cynllun ariannol

Heblaw eich bod yn blaid llai, rhaid i chi gynnwys cynllun ariannol i ni ei gymeradwyo fel rhan o'ch cais. Rhaid bod y cynllun ariannol y byddwch yn ei gynnwys wedi'i fabwysiadu gan y blaid.

Mae eich cynllun ariannol yn dangos sut y bydd eich plaid yn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol sy'n ymwneud â chyllid pleidiau ac etholiadau o dan PPERA.

Rhaid i'ch cynllun gynnwys gweithdrefnau ar gyfer y canlynol:

- cofnodion cyfrifyddu
- ymdrin â rhoddion a benthyciadau
- cynnal eich manylion cofrestru â ni
- awdurdodi gwariant yr ymgyrch a chyflwyno adroddiadau arno

Dylech sicrhau bod holl swyddogion cofrestredig arfaethedig y blaid yn llofnodi'r cynllun.

Rydym yn cynhyrchu [templed ar gyfer y cynllun](#) y gallwch ei ddefnyddio i greu cynllun ariannol ar gyfer eich plaid eich hun. Nid oes rhaid i chi ddefnyddio'r cynllun hwn. Templed yn unig ydyw a rhaid i'r cynllun a gyflwynir gan y blaid gyda'i chais adlewyrchu'n gywir sut mae'r blaid yn gweithredu yn ymarferol.

Fel rhan o'r broses asesu, gellir gofyn i chi ddangos sut mae'r blaid wedi mabwysiadu ei chynllun ariannol. Er enghraifft, gellir gofyn i chi ynghylch pa weithdrefnau sydd gan y blaid er mwyn cyflawni'r rhwymedigaethau a nodir yn ei chynllun ariannol.

Mae plaid sydd wedi'i chofrestru yng nghofrestrau Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon yn ddwy blaid gofrestredig ar wahân at ddibenion PPERA. Pan fyddwch yn gwneud cais i gofrestru yng nghofrestrau Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon, rhaid i'ch cynllun ariannol ddangos yr ymdrinnir â materion ariannol y blaid ym Mhrydain Fawr ar wahân i faterion ariannol y blaid yng Ngogledd Iwerddon. Os byddwch yn defnyddio'r cynllun templed, rhaid i chi sicrhau ei fod wedi'i ddiwygio i adlewyrchu hyn.

Mae hyn yn bwysig am fod y rheolau ynghylch ble y gall plaid gael ei chyllid yn amrywio yn dibynnu ar ba gofrestr y mae'r blaid wedi'i chofrestru ynddi.

Gall methiant i gydymffurfio â'r rheolau ynghylch llunio adroddiadau ariannol a nodir yn PPERA fod yn drosedd a all arwain at erlyniad neu sancsiynau sifil, yn cynnwys dirwy.

Mae'r rhan fwyaf o bleidiau yn gweithredu fel un uned. Fodd bynnag, efallai y byddwch am gael canghennau o'r blaid. Gelwir y rhain yn 'unedau cyfrifyddu' ac mae pob uned yn gyfrifol am ei chyllid ei hun. Mae'n rhaid bod gan bob uned gyfrifyddu ei thrysorydd a'i hail swyddog ei hun. Pan fyddwch yn gwneud cais, rhaid i chi ddweud wrthym os ydych yn bwriadu cael unedau cyfrifyddu. Os bydd gan eich plaid unedau cyfrifyddu, ni fydd ein cynllun templed safonol yn addas. Gallwn roi cyngor i chi ar geth sy'n ofynnol, felly cysylltwch â ni.

Rhaid i'ch cynllun ariannol adlewyrchu sut y caiff y blaid ei rhedeg a'i rheoli mewn perthynas â'r gweithdrefnau uchod. Os bydd y gweithdrefnau hyn yn newid, neu os na fydd person a enwir yn y cynllun yn swyddog plaid gofrestredig mwyach, bydd angen i chi ddiweddarau eich cynllun ariannol. Os byddwch yn diweddarau eich cynllun ariannol, rhaid i chi roi copi wedi'i ddiweddarau i ni i'w gymeradwyo.

Os na fyddwn yn fodlon bod eich cynllun ariannol yn nodi'r trefniadau ar gyfer rheoleiddio materion ariannol y blaid at ddibenion PPERA, na'i fod wedi'i fabwysiadu gan y blaid, caiff eich cais ei wrthod.

Cyfansoddiad y blaid

Mae PPERA yn ei gwneud yn ofynnol i blaid gael cyfansoddiad ysgrifenedig sy'n nodi strwythur a threfniadaeth plaid.

Fel rhan o'ch cais, rhaid i chi ddarparu cyfansoddiad eich plaid. Dylai ddangos y trefniadau ar gyfer llywodraethu eich plaid, a'r rheolau ar gyfer cynnal busnes.

Mae'n rhaid i'ch cyfansoddiad fod yn gyson gyda phrosesau a manylion eich cynllun ariannol o dan PPERA. Er enghraifft, dylai'r ddwy ddogfen gytuno o ran sut y caiff eich cyfrifon eu cymeradwyo, a phwy sy'n gyfrifol am y cyfrifon.

Rhaid i'ch cyfansoddiad adlewyrchu sut y caiff eich plaid ei rhedeg a'i rheoli. Fel canllaw, dylai eich cyfansoddiad gynnwys y canlynol:

- Manylion y gofrestr neu'r cofrestrau y mae'r blaid yngwneud cais i gael ei chofrestru ynddynt. Mae plaid sydd wedi'i chofrestru yng nghofrestrau Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon yn ddwy blaid ar wahân at ddibenion PPERA. Pan fydd plaid yn gwneud cais i gofrestru yng nghofrestrau Prydain Fawr a Gogledd Iwerddon, rhaid i gynllun ariannol y blaid ddangos yr ymdrinnir â materion ariannol y blaid ym Mhrydain Fawr ar wahân i faterion ariannol y blaid yng Ngogledd Iwerddon. Dylai'r cyfansoddiad hefyd adlewyrchu'r canlynol.
- Nodau ac amcanion y blaid.
- Cyfeiriad at fwriad i ymladd etholiadau ac ym mha fath o etholiad, er enghraifft etholiadau cyffredinol senedd y DU.
- Y broses o ddethol ymgeisydd (neu ddatganiad y bydd gan y blaid un o leiaf).
- Strwythur y blaid a phwy sy'n gyfrifol am reoli'r blaid, yn cynnwys cyfrifoldeb swyddogion y blaid, cyfnodau swyddi a'r weithdrefn ar gyfer newid y swyddogion hynny.
- Sut y bydd y blaid yn gwneud ac yn cofnodi penderfyniadau, yn ogystal ag unrhyw drefniadau llywodraethu eraill. Er enghraifft, amllder cyfarfodydd, eu hamseriad a'r mathau o gyfarfodydd a'r cworwm ar gyfer cyfarfodydd.
- A oes gan y blaid aelodaeth, ac os felly, y broses a'r rheolau ar gyfer rheoli'r aelodaeth honno.

- Bod y blaid wedi mabwysiadu ei chynllun ariannol.
- Sut y gellir newid y cyfansoddiad a'r broses ar gyfer diddymu'r blaid.

Os nad yw eich cyfansoddiad yn cynnwys digon o wybodaeth am strwythur a threfniadaeth eich plaid, caiff eich cais ei wrthod.

Dylech sicrhau bod eich cyfansoddiad a'r modd y mae'r blaid yn gweithredu yn cydymffurfio â chyfraith cydraddoldeb. Os na wnewch hynny, caiff eich cais ei wrthod. Dylech ddarllen y canllawiau ar gyfer pleidiau gwleidyddol a luniwyd gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol [sydd ar gael ar ei wefan](#).

Dylech ddiweddarau eich cyfansoddiad yn rheolaidd a rhoi gwybod i ni am unrhyw newid sy'n digwydd i'ch cyfansoddiad yn ystod y cyfnod blynyddol o gadarnhau manylion cofrestredig. **Rhaid i chi hefyd ddarparu copi wedi'i ddiweddarau bob tro y byddwch yn ei newid.**

Dewis enw, disgrifiadau ac arwyddluniau plaid

Fel rhan o'r broses o wneud cais i gofrestru, rhaid i chi nodi enw'r blaid. Yn ogystal â'ch enw, gallwch hefyd wneud cais i gofrestru'r canlynol:

- hyd at 12 o ddisgrifiadau o'r blaid
- hyd at 3 arwyddlun

Wrth benderfynu ar ba enw plaid, disgrifiadau ac arwyddluniau i wneud cais i'w cofrestru, dylech sicrhau eich bod yn darllen ein [canllawiau ar enwau plaid, disgrifiadau ac arwyddluniau](#).

Er mwyn eich helpu i wneud eich penderfyniad, dylech [chwilio drwy'r cofrestrau](#) er mwyn penderfynu a oes unrhyw farciau adnabod tebyg ar y gofrestr. Os yw'n debygol y bydd eich marciau adnabod arfaethedig yn golygu y bydd pleidleiswyr yn drysu rhyngddynt a marciau adnabod plaid gofrestredig arall, ni fyddwn yn eu cofrestru.

Dylech hefyd chwilio ar y rhyngwyd i weld a oes unrhyw grwpiau neu sefydliadau presennol sydd ag enw neu logo yr un fath, neu'n debyg i'r marciau adnabod rydych am wneud cais i'w cofrestru. Ni allwn gofrestru marc adnabod sy'n debygol o olygu y bydd pleidleisiwr yn cael ei gamarwain.

Gallwch wneud cais i newid enw eich plaid, y disgrifiadau ohoni a'u harwyddluniau ac ychwanegu disgrifiadau ar y cyd yn ddiweddarach os hoffech wneud hynny am ffi gwneud cais ychwanegol o £25 na chaiff ei had-dalu am bob cais.

Beth yw disgrifiad?

Marc adnabod dewisol yw disgrifiad o'r blaid y gallwch ei gofrestru yn ogystal ag enw'r blaid. Rhaid i bleidleisiwr allu adnabod eich plaid o'r disgrifiad. Er enghraifft, byddai cynnwys enw'r blaid yn y disgrifiad yn un ffordd o wneud hynny.

Ni all disgrifiad fod yn union yr un fath ag enw'r blaid.

Yn dibynnu ar yr etholiad dan sylw, gellir defnyddio disgrifiad naill ai fel dewis amgen i enw'r blaid neu yn ychwanegol at enw'r blaid ar y papur pleidleisio.

Nid oes angen i chi gofrestru unrhyw negeseuon yr ydych yn bwriadu eu defnyddio mewn ymgyrch gyda ni. Dylech ond gofrestru disgrifiad os ydych yn bwriadu ei ddefnyddio ar y papurau pleidleisio.

Beth yw arwyddlun?

Cynrychiolaeth weledol, ddewisol (neu logo) du a gwyn yw arwyddlun plaid. Bydd eich plaid a'i hymgeiswyr yn gallu dewis defnyddio un o'ch arwyddluniau ar bapurau pleidleisio ym mhob etholiad.

Pa farciau adnabod (enwau, disgrifiadau ac arwyddluniau) na allwn eu cofrestru?

Fel canllaw, ni allwn gofrestru unrhyw farciau adnabod sydd, yn ein barn ni:

- yn debygol o gamarwain pleidleiswyr ynghylch effaith eu pleidlais
- yr un peth â marc adnabod cofrestredig arall sydd eisoes yn ymddangos ar yr un gofrestr

- yr un peth â marc adnabod plaid sydd wedi dadgofrestru oedd ar yr un gofrestr, ac sydd wedi'i amddiffynyn debygol o arwain at bleidleiswyr yn ei ddrysu gyda marc adnabod plaid arall sydd eisoes wedi cofrestru neu ddiogelu
- sy'n debygol o wrth-ddweud neu rwystro cyfarwyddiadau neu ganllawiau ar gyfer pleidleisio
- ei fod yn anlladus neu'n sarhaus
- yn cynnwys rhai geiriau a waherddir
- yn, neu'n cynnwys acronym neu dalfyriad nad yw'n hysbys na ddefnyddir yn gyffredin a ddim wedi ei sillafu allan
- yn cysylltu â deunydd ar-lein mewn unrhyw fodd neu'n cyfeirio at gynnwys ar-lein
- yn cynnwys cyfeiriad at enw person heblaw bod y person yn gysylltiedig uniongyrchol â'ch plaid
- arwyddlun sy'n cynnwys testun na ellir ei ddarllen ar y maint y mae'r arwyddlun yn ymddangos ar y papurau pleidleisio (2cm sgwâr)
- ei fod yn cynnwys mwy na chwe gair
- ddim mewn sgrïpt Rufeinig
- yn debygol o fod yn drosedd os caiff ei gyhoeddi

Rhaid i chi gyflwyno eich arwyddlun mewn du a gwyn.

I gael rhagor o fanylion ar y profion, a sut rydym yn eu defnyddio, darllenwch ein dogfen ganllaw [Trosolwg o enwau, disgrifiadau ac arwyddluniau](#).

Beth fydd yn cael ei gyhoeddi ac yn ymddangos ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol pan fyddwch wedi cofrestru?

Unwaith y byddwch wedi cofrestru, bydd y manylion canlynol yn cael eu cyhoeddi ar-lein:

- enw'r blaid
- p'un a ydych wedi'ch cofrestru ym Mhrydain Fawr neu Ogledd Iwerddon
- y dyddiad cofrestru
- os ydych wedi'ch cofrestru ym Mhrydain Fawr, p'un a ydych yn bwriadu ymladd etholiadau yng Nghymru, Lloegr a/neu'r Alban
- disgrifiadau'r blaid (os o gwbl)
- arwyddluniau'r blaid (os o gwbl)
- enwau swyddogion y blaid

- cyfeiriad pencadlys y blaid. Gan y bydd y wybodaeth hon ar gael i'r cyhoedd, efallai yr hoffech ystyried defnyddio Blwch SP neu gyfeiriad arall yn lle eich cyfeiriad cartref.

Dyletswydd y Comisiwn i gynnal y gofrestr

O dan PPERA, mae gennym ddyletswydd i gynnal cofrestrau pleidiau gwleidyddol. Yn unol â'r ddyletswydd honno, gallwn gynnal adolygiadau o'r cofrestrau er mwyn sicrhau bod plaid a phob un o'i marciau adnabod yn parhau i fodloni'r profion statudol ar gyfer cofrestru.

Gallai hyn olygu os byddwn yn ystyried yn y dyfodol nad yw un neu fwy o farciau adnabod cofrestredig y blaid yn bodloni'r profion statudol mwyach, cânt eu dileu.

Os bydd amgylchiadau plaid yn newid neu os cawn ein hysbysu nad yw'r blaid yn gweithredu yn unol â'i chyfansoddiad neu gynllun ariannol, gallwn adolygu cofrestriad y blaid honno. Bydd hyn yn dibynnu ar yr amgylchiadau penodol.

Os na fydd plaid yn ymladd etholiadau, gallwn hefyd adolygu cofrestriad y blaid.

Fel arfer, byddwn yn cysylltu â'r blaid i roi gwybod am unrhyw adolygiad o'r fath.

Gofynion a chyfrifoldebau o ran adroddiadau ariannol

Pleidiau gwleidyddol cofrestredig

O dan PPERA, rhaid i bleidiau gwleidyddol cofrestredig gydymffurfio â'r rheolau ar roddion a gwariant a bodloni gofynion adrodd.

Mae'r rheolau hyn yn cynnwys rheolaethau ynglŷn â rhoddion a benthyciadau parhaus, rheolaethau gwario yn ystod etholiadau a reoleiddir, adrodd ar gyfrifon blynyddol a chadarnhau blynyddol o gofrestrriad.

Diben y rheolau hyn yw sicrhau uniondeb a thryloywder o ran cyllid pleidiau gwleidyddol. Os na fyddwch yn eu dilyn, gallech fod yn destun dirwyon neu gamau gorfodi eraill. Mewn rhai achosion, gall hyn gynnwys eich cyfeirio am erlyniad troseddol.

Mae gan swyddogion plaid wleidyddol gofrestredig gyfrifoldebau sylweddol, felly mae'n bwysig eich bod yn deall y rheolau hyn yn llawn cyn i chi gofrestru â ni.

Pleidiau llai

O dan PPERA, nid yw pleidiau llai yn gorfod dilyn y rheolaethau ariannol y mae'n ofynnol i bleidiau gwleidyddol cofrestredig gydymffurfio â hwy. Dim ond cadarnhad cofrestru blynyddol y mae'n ofynnol iddynt ei gyflwyno i ni.

Ymgeiswyr annibynnol

O dan PPERA, nid oes gan ymgeiswyr annibynnol unrhyw gyfrifoldebau i adrodd fel plaid ond rhaid iddynt roi adroddiad ar eu gwariant ar yr etholiad a rhoddion i'r Swyddog Canlyniadau lleol ar ôl yr etholiad.

Beth nesaf?

Os ydych wedi penderfynu eich bod am gofrestru eich plaid o hyd, rydych bron yn barod i wneud cais.

Rydym yn argymhell eich bod yn darllen y dogfennau canlynol nawr:

[Trosolwg o enwau, disgrifiadau ac arwyddluniau](#)

[Proses ar gyfer cofrestru plaid wleidyddol](#)

Bydd y dogfennau hyn yn esbonio'r rheolau a'r broses gofrestru yn fanylach. Yna bydd gennych yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnoch i wneud y penderfyniadau cywir am ymgeisio.

Ble y gallaf gael rhagor o gyngor?

Gallwch gael mwy o wybodaeth yn y dogfennau canllaw yr ydym wedi eu hargymell yn y ddogfen hon, neu gallwch weld ein hystod lawn o ganllawiau a'n hadnoddau diweddaraf ar ein gwefan.

Gallwch gysylltu â ni ar y rhif ffôn isod neu drwy e-bost ar y cyfeiriad isod.

Ffoniwch ni ar 0333 103 1929

Neu e-bostiwch gwybodaeth@comisiwnetholiadol.org.uk

Ewch i www.comisiwnetholiadol.org.uk

Rydym yn croesawu adborth ar ein canllawiau - e-bostiwch ni yn: partyreg@electoralcommission.org.uk.